

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ, НАУКИ ОДЕСЬКОЇ ОБЛДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ
ДЕРЖАВНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ОВІДІОПОЛЬСЬКЕ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНЕ АГРАРНЕ УЧИЛИЩЕ»

**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА З ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ
ГУМАНІТАРНОГО НАПРЯМУ
«ЮНІ ФІЛАТЕЛІСТИ»**

1 рік навчання

сmt. Овідіополь - 2014

Автори:

Нестеренко Тетяна Михайлівна, викладач державного навчального закладу
«Овідіопольське професійно-технічне аграрне училище» (сmt. Овідіополь
Одеської області)

Рецензенти:

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Філателія – це колекціонування й вивчення знаків поштової оплати, до яких належать марки, етикетки, ярлики, різноманітні провізорії, поштові штемпелі (календарні й спеціальні погашення), штампи, а також конверти, поштові картки і листівки з цими знаками – надрукованими (так звані цілісні речі) або наклеєними (так звані цілі речі), інші види поштової документації.

Навчальна програма «Юні філателісти» реалізується в гуртку гуманітарного напрямку позашкільної освіти і орієнтована на вихованців віком від 11 до 17 років.

В основу програми покладено положення компетентісного та діяльнісного підходів та основні вимоги Державного стандарту базової і повної середньої освіти (освітні галузі “Суспільствознавство”, “Мистецтво”, “Природознавство”).

Мета програми: формування базових компетентостей особистості через вивчення особливостей колекціонування як історичного і соціокультурного феномена.

Основні завдання роботи полягають у формуванні таких компетентностей:

- *пізнавальної*, спрямованої на опанування вихованцями знаннями з історії виникнення й розвитку філателії та колекціонування, історії друкування поштових марок, історії пошти;
- *практичної*, спрямованої на практичне введення вихованців у світ філателії та колекціонування через залучення до конкретного виду діяльності; початкову допрофесійну підготовку, формування практичних умінь і навичок класифікації марок, конвертів, листівок; виокремлення поштових марок, конвертів, листівок у групи, види, класи;
- *творчої*, спрямованої на формування стійкого інтересу до філателії, потреби у творчій самореалізації та духовному самовдосконаленні; розвиток творчих здібностей та умінь, системного та логічного мислення, здатності проявляти творчу ініціативу, а також на здобуття, підвищення й збагачення у вихованців досвіду власної творчої діяльності, здатності генерувати ідеї, висувати гіпотези, розвивати асоціативне мислення, здатності бачити протиріччя та фантазувати, переносити знання та вміння у нові ситуації, формувати незалежність суджень, критичного мислення;
- *комунікативної*, спрямованої на досягнення високого рівня освіченості й вихованості, відповідальності й чесності; формування ціннісного

ставлення до себе та інших; виховання працелюбства, розвиток уміння самостійного пошуку вирішення проблем, здатності застосовувати у конкретному спілкуванні знання мови, навички роботи у групі, володіння різними соціальними ролями;

- *соціальної*, спрямованої на розвиток у вихованців естетичної трудової культури, моральних і духовних якостей особистості, громадської позиції, здатності до самореалізації; формування доброзичливості, толерантності, професійного самовизначення, поваги до праці й людей праці, громадянської поведінки, патріотизму, мовної культури.

Навчальна програма передбачає 1 рік навчання, основний рівень – 144 год (4 години/тиждень).

Програма містить чотири розділи: «Загальні знання», «Найпопулярніші теми для колекціонування», «Інші об'єкти філателістичного колекціонування», «Філателістичні виставки», тематичним змістом яких передбачено ознайомлення дітей з історією філателії, правилами формування колекцій, філателістичною термінологією, правилами зберігання і способами виготовлення поштових марок та інших об'єктів філателістичного колекціонування, правилами підготовки колекції до виставок. Обсяг відомостей охоплює знання з філателії та опирається на методичну літературу. Теоретичний матеріал пов'язується з темами практичних робіт.

Форма проведення занять – групова, з урахуванням індивідуальних можливостей і потреб кожної дитини. Кількісний склад навчальної групи – 12-15 вихованців.

Методи навчання – словесні, наочні, практичні, робота з друкованими джерелами, відео-методи, які сприяють створенню позитивного емоційного клімату і формуванню стійкого інтересу до вивчення філателії.

Формами контролю за результативністю навчання є підсумкові заняття, організація виставок, презентація колекцій, виготовлення макетів марок, конвертів, листівок.

Теми та розподіл годин навчально - тематичного плану вказано орієнтовно. За необхідності в установленому порядку керівник гуртка може внести зміни до кількості годин у межах кожного змістовного розділу. Враховуючи інтереси вихованців, їх кількість у групі, стан матеріально – технічного забезпечення, керівник гуртка може змінювати кількість теоретичних і практичних занять (залежно від того, як швидко та якісно вихованці набувають практичних навичок), а також самостійно обирати один

або кілька напрямів роботи гуртка, враховуючи обсяг часу, що передбачений типовими навчальними планами.

Основний рівень, перший рік навчання
НАВЧАЛЬНО - ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	2	-	2
Розділ 1. Основи колекціонування марок	15	25	40
1.1. Історія поштової марки	2	-	2
1.2. Філателія як наука і мистецтво	2	2	4
1.3. Марка як об'єкт колекціонування	4	8	12
1.4. Класифікація поштових марок, колекцій	2	4	6
1.5. Філателістична література	2	6	8
1.6. Домашня лабораторія юного філателіста	2	4	6
1.7. Основні філателістичні відомості	1	1	2
Розділ 2. Найпопулярніші теми для колекціонування	12	22	34
2.1. Історія	4	6	10
2.2. Людина і космос	2	4	6
2.3. Спорт. Олімпійські ігри	2	4	6
2.4. Культура	2	4	6
2.5. Флора і фауна	2	4	6
Розділ 3. Об'єкти філателістичного колекціонування	12	24	36
3.1. Конверти першого дня	1	3	4
3.2. Штемпелі, штампи, печатки, наліпки	1	3	4
3.3. Поштові конверти	1	3	4
3.4. Марковані картки	1	3	4
3.5. Спецпогашення	1	3	4
3.6. Картмаксимуми	1	1	2
3.7. Аерофілателія	1	1	2

3.8. Корабельна пошта. Залізнична пошта	1	1	2
3.9. Спеціальні галузі філателії	1	1	2
3.10. Міжнародний купон для відповіді	1	1	2
3.11. Власна марка та її роль у суспільстві	1	3	4
3.12. Філателістичні сувеніри	1	1	2
Розділ 4. Філателістичні виставки	5	25	30
4.1. Юнацька філателія	2	6	8
4.2. Підготовка колекції до виставки	1	3	4
4.3. Критерії оцінювання експонатів	2	2	4
4.4. Рідкісні марки світу	2	2	4
4.5. Демонстрування колекцій	-	10	10
Підсумок	2	-	2
Разом:	48	96	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (2 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Зовнішній вигляд вихованців. Дотримання правил техніки безпеки. Організаційні питання.

Історія та перспективи розвитку поштової справи в Україні. Сучасна пошта.

Розділ 1. Основи колекціонування марок (40 год.)

1.1. Історія поштової марки (2 год.)

Теоретична частина. Англія – батьківщина поштової марки. Роуленд Хілл – учитель, винахідник, реформатор.

Перша поштова марка.

Пошта незалежної української держави.

1.2. Філателія як наука і мистецтво (4 год.)

Теоретична частина. Поняття філателії. Походження терміну. Музеї та зібрання. Об'єднання філателістів і виставки. Особистості. Асоціація філателістів України. Філателія і наука. Українська філателістична преса.

Практична частина. Вивчення архівних та історичних довідок. Робота в мережі Інтернет.

1.3. Марка як об'єкт колекціонування (12 год.)

Теоретична частина. Поняття колекціонування. Історія виникнення колекціонування поштових марок. Знамениті колекції. Рисунок марки. Форма і формати. Папір. Водяні знаки. Клей. Способи друку: високий, глибокий, плоский. Колір марки. Від малюнка – до марки. Розташування марок у листі. Блоки і малі листи.

Розподіл марок у листі. Лінійна, гребінчаста, рамкова зубцівка (перфорація). Розмір перфорації. Фігурна перфорація.

Наддруківка.

Помилки та їх різновиди.

Фальсифікація поштових марок. Заходи по запобіганню фальсифікації марок. Експертиза.

Практична частина. Характеристика марки. Визначення способу друку. Визначення виду перфорації. Дослідження марок на предмет різновидів.

1.4. Класифікація марок, колекцій (6 год.)

Теоретична частина. Стандартні марки. Комеморативні марки. Фіскальні марки.

Класифікація колекцій марок: хронологічні, тематичні, спеціальних галузей філателії, поштових штемпелів, штемпелів франкувальних машин.

Практична частина. Створення хронологічних та тематичні колекції марок. Виконання вправ з класифікації марок.

1.5. Філателістична література. Філателістична термінологія (8 год.)

Теоретична частина. Каталоги поштових марок. Довідники. Журнали. Газети. «Поштовий вісник». Дослідження (монографії).

Беззубцівки. Блок. Квартблок. Виставкові аркуші. Водяні знаки. Емісія. Погашення. Дефекти марок. Картмаксимум. Клеммташ. Клясер. Конверт першого дня. Купон. Манколист. Стандартний випуск. Зчіпка. Тарифи поштові. Текст марки. Тет-беш, куше. Франкування. Штемпелі: календарні, спеціальні, службові, страхові.

Практична частина. Виконання вправ на закріплення філателістичної термінології. Робота з періодичними виданнями. Робота з каталогами.

1.6. Домашня лабораторія юного філателіста (6 год.)

Теоретична частина. Каталоги поштових марок. Пінцет. Лупа. Зубцемір. Альбоми (клясери). Ванночки та промокальний папір. Зберігання колекцій.

Практична частина. Робота з каталогами поштових марок. Тренувальні вправи з відокремлення марок від конвертів та зберігання колекцій.

1.7. Основні філателістичні відомості (2 год.)

Теоретична частина. Отримання і збереження достовірної інформації. Відновлення втраченої інформації.

Марка і її місце в колекції.

Папір. Клей. Штемпель. Чисті та погашені марки. Зубці марки. Водяний знак.

Практична частина. Робота з марками: визначення виду паперу, способу друку, наявності клею, цілісності клейової основи, стану зубців, загального стану марки чи іншого об'єкту колекціонування.

Розділ 2. Найпопулярніші теми для колекціонування (34 год.)

2.1. Історія (10 год.)

Теоретична частина. Історія України. Шевченкіана. Визначні події світової історії. Військова тематика. Видатні полководці. Історія розвитку техніки. Марки країн, що припинили своє існування.

Практична частина. Робота з каталогами, пошук необхідних марок. Пошук та вивчення історичних довідок в мережі Інтернет.

2.2. Людина і космос (6 год.)

Теоретична частина. Космічні апарати та космічні кораблі на марках. Марки, присвячені космонавтам. Україна і освоєння космосу.

Практична частина. Пошук інформації про освоєння космосу. Виконання вправ з класифікації марок даної тематики.

2.3. Спорт. Олімпійські ігри (6 год.)

Теоретична частина. Види спорту на марках. Історія Олімпійських ігор. Видатні спортсмени.

Практична частина. Підготовка повідомлень з історії Олімпійських ігор. Виготовлення макету марки спортивної тематики. Класифікація «спортивних» марок.

2.4. Культура (6 год.)

Теоретична частина. Марки, присвячені літературним творам. Портрети письменників і поетів на марках. Живопис на марках. Марки, присвячені видатним ученим.

Практична частина. Виконання вправ з класифікації марок даної тематики. Проведення дослідження: культура рідного краю в поштових марках.

2.5. Флора і фауна (6 год.)

Теоретична частина. Флора. Фауна. Проблема охорони і збереження навколишнього середовища.

Практична частина. Виконання вправ з класифікації марок даної тематики. Проведення дослідження на теми: «Флора рідного краю в поштових марках» і «Фауна рідного краю в поштових марках».

Розділ 3. Об'єкти філателістичного колекціонування (36 год.)

3.1. Конверт першого дня (4 год.)

Теоретична частина. Поняття конверта першого дня. Історія походження. Класифікація. Види. Штемпелі. Вимоги до КПД.

Практична частина. Класифікація конвертів та штемпелів. Виготовлення макета конверта першого дня.

3.2. Штемпелі, штампи, печатки, спеціальні наліпки (4 год.)

Теоретична частина. Штемпель: календарний, спеціальний, рекламний, анулювання. Поштові печатки. Наліпки реєстраційні.

Практична частина. Розробка проекту рекламного штемпеля. Вивчення та аналіз реєстраційних наліпок.

3.3. Поштові конверти (4 год.)

Теоретична частина. Конверти марковані: з надрукованою стандартною та оригінальною маркою.

Немарковані конверти. Елементи систематизації конвертів.

Практична робота. Виконання вправ з класифікації конвертів. Розробка макета конверта, присвяченого рідному місту, селу.

3.4. Марковані картки (4 год.)

Теоретична частина. Історія стандартних поштових карток. Типи маркованих карток. Стандартні поштові картки. Зовнішній вигляд. Художнє маркування. Каталоги.

Практична робота. Визначення типів маркованих поштових карток. Характеристика маркованих поштових карток.

3.5. Спеціальне погашення (4 год.)

Теоретична частина. Опис. Історія. Приклади спецпогашень.

Практична частина. Характеристика спецпогашень, їх систематизація.

3.6. Картмаксимум (4 год.)

Теоретична частина. Елементи картмаксимуму. Розміри. Вимоги до оформлення.

Практична частина. Характеристика картмаксимумів. Виготовлення картмаксимумів.

3.7. Аерофілателія (2 год.)

Теоретична частина. Авіапошта. Катапультна авіапошта. Гелікоптерна пошта. Ракетна пошта. Голубина пошта. Балонна пошта. Аеростатна пошта. Планерна пошта.

Практична частина. Пошук історичної інформації про виникнення і застосування аерофілателії.

3.8. Корабельна пошта. Залізнична пошта (2 год.)

Теоретична частина. Корабельна (суднова, морська, пароплавна, водна) пошта. Історія регулярної корабельної пошти.

Поштовий вагон, його типи. Залізнична філателія. Штемпель залізничної пошти.

Практична частина. Пошук інформації про корабельну та залізничну пошту. Пошук колекційного матеріалу.

3.9. Спеціальні галузі філателії (2 год.)

Теоретична частина. Полярна пошта. Підводна пошта. Пневматична пошта. Поштові штемпелі (домаркового періоду, спеціальні, номерні). Штемпелі франкірувальних машин. Марки з фірмовими проколами. Листи домаркового періоду. Листи службової пошти. Листи польової пошти.

Практична частина. Пошук інформації про спеціальні галузі філателії. Запис спогадів ветеранів Великої Вітчизняної війни про польову пошту.

3.10. Міжнародний купон для відповіді (2 год.)

Теоретична частина. Історія міжнародного купона для відповіді. Призначення та застосування. Зміна дизайну. Сучасність. Порядок використання. Філателістичні аспекти.

Практична частина. Виготовлення макету міжнародного купона для відповіді.

3.11. Власна марка (2 год.)

Теоретична частина. Власна марка як комерційний продукт та іміджевий подарунок. Персоніфікована власна поштова марка. Дизайн. Немарковані конверти до власної марки.

Практична частина. Створення ескізу персоніфікованої власної поштової марки.

3.12. Філателістичні сувеніри (2 год.)

Теоретична частина. Поштові сувеніри, випущені поштовими адміністраціями.

Сувеніри, випущені не поштовими організаціями з використанням поштових марок і поштових штемпелів.

Сувеніри, випущені філателістичними організаціями з дозволу поштової влади з використанням поштових марок.

Практична частина. Пошук інформації про філателістичні сувеніри. Створення проекту філателістичного сувеніру на вільну тематику.

Розділ 4. Філателістичні виставки (32 год.)

4.1. Юнацька філателія (8 год.)

Теоретична частина. Виставки як засіб демонстрації знань та рівня колекціонування. Юнацька філателія.

Практична частина. Складання плану колекції. Підбір і розміщення матеріалів з дотриманням принципу ілюстрування дослідницької концепції автора.

4.2. Підготовка колекції до виставки (4 год.)

Теоретична частина. Виставкові листи. Підписи до марок та конвертів. Анотація до тематичних колекцій.

Практична частина. Підготовка обладнання для виставок. Складання підписів до марок та конвертів. Оформлення титульного листа. Розміщення філателістичного матеріалу на виставкових листах. Складання анотації до тематичних колекцій. Нумерація виставкових листів. Виконання вправ з оформлення експонатів.

4.3. Критерії оцінювання експонатів (4 год.)

Теоретична частина. Оформлення і підписи. Стан експонатів та чіткість погашень. Рідкісність експонатів. Повнота колекції. Філателістичні знання експонента. Власні дослідження експонента.

Практична частина. Виконання вправи з оцінювання власної колекції та колекцій товаришів.

4.4. Рідкісні марки світу (4 год.)

Теоретична частина. «Британська Гвіана». «Блакитний Маврикій». «Помаранчевий Маврикій». Інші рідкісні марки.

Практична частина. Пошук інформації про рідкісні марки в мережі Інтернет

4.5. Демонстрування колекцій (10 год.)

Практична частина. Демонстрування власних колекцій. Віртуальні екскурсії на філателістичні виставки.

Підсумок (2 год.)

Підведення підсумків роботи.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати і розуміти:

- основні правила техніки безпеки, вимоги до організації робочого місця;
- історію поштової марки;
- класифікацію поштових марок;

- поняття про колекції поштових марок;
- правила створення колекції поштових марок;
- поняття про інші об'єкти філателістичних колекцій;
- поняття про філателістичні виставки;
- процес створення марок;
- індекс поштового відділення;
- структуру довідників, каталогів, умовні позначення.

Вихованці мають вміти та застосовувати:

- правильно організовувати робоче місце, дотримуватись правил техніки безпеки;
- правильно розподіляти свій час;
- користуватися довідковою літературою;
- самостійно класифікувати марки;
- самостійно характеризувати марку як об'єкт колекціонування;
- правильно зберігати колекційний матеріал;
- правильно зазначати адресу на конвертах та листівках;
- здійснювати творчий аналіз об'єктів колекціонування;
- володіти основами науково-дослідної роботи, створювати колекції.

Вихованці мають набути досвід:

- колекціонування марок та інших об'єктів філателістичного колекціонування;
- роботи з філателістичною літературою;
- класифікації марок і колекцій;
- отримання і збереження достовірної інформації про об'єкти філателістичного колекціонування;
- підготовки філателістичних виставок;
- оцінки філателістичних колекцій.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ

№ з/п	Найменування обладнання	Кількість, шт
1	Альбоми (кляссери)	
2	Пінцет	15
3	Лупа	15
4	Зубцемір	15
5	Лінійка	15

6	Ванночка, промокальний папір	15
---	------------------------------	----

ЛІТЕРАТУРА

1. Большой филателистический словарь Автор: под общ. ред. Н. И. Владинца и В. А. Якобса, М. «Радио и связь», 1988, с.-320.
2. В. Мухін, В. Мороз, П.Дюков, В. Іванов, В. Юрій. Від гінця до Інтернету К.2002.
3. Владинец Н.И. Филателия. М., «Связь», 1975, 224 с.
4. Кисин Б.М. Страна Филателия. М., «Связь», 1980.-194 с.
5. Кодекс професійної етики в галузі філателії для країн – членів ВПС. Філателія України, 2002, № 6, с. 8-9.
6. Левитас И.Я. С марками в страну знаний. С марками в Страну знаний: (Заметки о почте и филателии).— К.: Реклама, 1987.— 256 е.: ил.
7. Левитас И.Я., Басюк В.М. Все про марки. К., Реклама, 1975.
8. Ліві Томас. Завдання філателістичної індустрії – прогресуючий рух уперед. Філателія України, 2004, № 5, с. 8-12.
9. Ратникова Г.П. Нове у поштовій технології. Філателія України, 2004, № 5, с. 13-15.
- 10.Сердечна Л. Філателія: захоплення для колекціонерів, бізнес для пошти. Філателія України, 2002, № 6, с. 10-13.
- 11.Стрижевский Л.Ф., Чехов И.В. Визитная карточка страны. М., «Детская литература», 1990, 2.-288.
- 12.Швидка Л. 20 років сучасним поштовим маркам України. Каталог. XIII національна філателістична виставка УКРФІЛЕКСП-2012. Одеса, 2012.

